

Vergaderjaar 2025–2026

29 538

Zorg en maatschappelijke ondersteuning

Nr. 378

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANGDURIGE ZORG, JEUGD EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juli 2026

Het kabinet werkt aan een samenleving waar iedereen mee kan doen vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid. Waarin inwoners zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen wonen en naar elkaar omkijken in zorgzame gemeenschappen. Het is een belangrijke opgave om dat mogelijk te maken én houden en daarmee voldoende beschikbare ondersteuning te bieden voor iedereen die dat nodig heeft.

De Wmo 2015 is een decentrale wet waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor een breed spectrum aan collectieve en individuele voorzieningen, gericht op het mogelijk maken van maatschappelijke participatie en wegnemen van belemmeringen daarvoor. Daarom werken Rijk en gemeenten onder andere aan het versterken van de sociale basis, zorgzame buurten, het verbeteren van samenwerking en vereenvoudigen van toegang, maatschappelijke zorg en aan de randvoorwaarden die nodig zijn voor een goed werkend Wmo-stelsel. In deze brief informeer ik uw Kamer over de huidige voortgang op deze onderdelen en de uitvoering van verschillende moties en toezeggingen. Dit betreft lopende initiatieven, moties en toezeggingen, mede op basis van de inzet van mijn ambtsvoorgangers. Het overzicht van de verschillende moties en toezeggingen vindt u in de bijlage.

We staan voor een grote opgave: door de dubbele vergrijzing en ontgroening neemt de vraag naar maatschappelijke ondersteuning toe terwijl het beschikbare personeel steeds schaarser wordt. Zoals ook te lezen valt in de eindrapportage van het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015, vraagt de huidige situatie ook tot scherpe keuzes in de nabije toekomst. Het Rijk als stelselverantwoordelijke en gemeenten als meest nabije overheid voor inwoners hebben een belangrijke rol om de maatschappelijke ondersteuning, laagdrempelig, toegankelijk, maar ook houdbaar en organiseerbaar te houden voor iedereen die dat nodig heeft.

Het coalitieakkoord geeft hier met maatregelen ten aanzien van de Wmo 2015 al een eerste invulling aan. Over de invulling van deze maatregelen ben ik in gesprek met gemeenten. Ook het vervolgesprek naar aanleiding van de eindrapportage van het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 is gestart. Met deze brief informeer ik uw Kamer over mijn eerste schets voor de toekomst van de Wmo 2015. Op basis van het Houdbaarheidsonderzoek en de ervaring(en) van de afgelopen tien jaar, zie ik in ieder geval voor de lange termijn de volgende bouwstenen om de Wmo 2015 en de werking van deze wet in de praktijk te versterken. Uiteraard doe ik dit in goed contact en overleg met gemeenten en de partners in het werkveld.

Bouwstenen voor een houdbare Wmo 2015

Sterke sociale basis en collectief aanbod van ondersteuning: Veel problemen die mensen ervaren zijn duurzamer op te lossen, of zelfs te voorkomen, in de directe omgeving van mensen zelf. Want niet alles is op te lossen met (extra) individuele voorzieningen. Daarom wordt in alle domeinen, zowel in zorg als sociaal, ingezet op een sterke beweging naar de voorkant. In de Wmo 2015 wil ik onder andere verder werken aan de verankering van de sociale basisinfrastructuur, een beweging die al is ingezet vanuit het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord.

Het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 laat zien dat de mate waarin gemeenten de sociale basis stimuleren ook zeer afhankelijk is van de druk die individuele gemeenten ervaren op het maatwerkvoorzieningenniveau. Daarom wil ik, in lijn met de aanbevelingen uit het Houdbaarheidsonderzoek, de mogelijkheden voor een beter passende manier van financieren verder onderzoeken om daarmee de inrichting van de sociale basis te stimuleren en daarmee de beweging naar de voorkant verder te versterken. De maatregelen ten aanzien van maatwerkvoorzieningen en het versterken van het voorzieningenkarakter moeten hier ook een bijdrage aan leveren.

Sterke en goed uitgeruste lokale teams (met harmonisering binnen sociaal domein): Lokale teams vervullen een belangrijke functie in de Wmo 2015: bij lokale teams kunnen mensen samenhangend advies inwinnen of ondersteuning krijgen. De precieze aanpak van lokale teams kan echter verschillen per gemeente, wat kan leiden tot onduidelijkheid bij inwoners. Rijk en gemeenten spannen zich daarom in om lokale teams een meer samenhangende opdracht te geven, inclusief een bijpassend instrumentarium, hulpmiddelen en handelingsperspectief voor deze teams om hun werk te kunnen uitvoeren. Hiervoor wordt ook wet- en regelgeving ingezet en werken we aan een convenant dat eind 2026 vastgesteld kan worden. Dit betekent wat mij betreft géén volledige harmonisatie binnen de decentrale wetten in het sociaal domein (Wmo 2015, Participatiewet en Jeugdwet), maar wel een betere samenhang, het wegnemen van eventuele tegenstrijdigheden en drempels waardoor professionals in staat worden gesteld om inwoners beter te helpen als zij meerdere problemen in het leven tegenkomen die meerdere levensdomeinen raken. We blijven hierbij rekening houden met het decentrale stelsel zoals dat is vormgegeven met ruimte voor de lokale context, omstandigheden en voorkeuren.

Toegang tot maatwerk met functionele criteria, flexibiliteit en het versterken van het voorzieningenkarakter van de Wmo 2015: Wie tijdelijk ondersteuning nodig heeft, komt in aanmerking voor tijdelijk maatwerk met daarbij aandacht voor het aanleren van vaardigheden om weer zelfstandig te worden (reablement). Wie duurzaam aangewezen is op ondersteuning krijgt structureel maatwerk: zonder regelmatige herindicatie, met ruimte om intensiteit op en af te schalen. De beschikkingsduur past bij wat mensen nodig hebben en is langdurig waar nodig.

Ook is er mogelijkheid voor waakvlamondersteuning, waarbij zorg en ondersteuning snel kan worden geactiveerd als dat nodig is. Tegelijkertijd moeten overheden op sommige onderdelen meer normerend kunnen zijn in wat verwacht wordt van mensen zelf. Dit schept namelijk duidelijkheid aan de voorkant, voor de inwoner, partners in veld en de overheden zelf. Bovendien is dit nodig omdat schaarste in capaciteit, uitvoeringskracht en op de arbeidsmarkt blijft groeien. Samen met gemeenten wil ik dit verder uitwerken en concreet maken in de uitvoering en waar nodig ook in wet- en regelgeving.

Het belang van de regio en het bundelen van krachten: «De regio» wordt een steeds belangrijkere schaal om jeugdhulp en ondersteuning te organiseren. Niet alleen vanwege schaalbaarheid en schaarste van voorzieningen en/of expertise. Maar ook omdat de regio passender is om de samenwerking met andere domeinen vorm te geven (bijvoorbeeld in het kader van de zorgakkoorden). Ook in de Wmo 2015 zijn er regionale samenwerkingsverbanden ontstaan in de afgelopen tien jaar. Zeker ten aanzien van voorzieningen zoals Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen en Geweld in afhankelijkheidsrelaties-gerelateerde voorzieningen is «de regio» belangrijk. Echter «de regio» is geen eenduidig begrip. Zo bestaan er verschillende regio's die elk op hun eigen manier worden aangestuurd. Dit vraagt om aandacht en mogelijk ook een verduidelijking in de verantwoordelijkheden.

Deze ontwikkeling komt met de nodige vraagstukken ten aanzien van regionale slagkracht en democratische legitimiteit. Dit is een breed vraagstuk dat niet alleen speelt binnen de jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning. De Minister van BZK heeft daarom toegezegd eind 2026 met een Rijksbrede visie op de regio en regionale samenwerking te komen. Ik draag bij aan de totstandkoming van deze visie.

Randvoorwaarden voor een werkend stelsel: Mensen in een kwetsbare positie moeten ook in de toekomst toegang hebben tot gemeentelijke ondersteuning vanuit de Wmo 2015. Om deze toegang te garanderen is een grotere nadruk op het voorzieningenkarakter en een solidaire verdeling van schaarste van belang. Een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage is hier één van de randvoorwaarden voor. Een andere randvoorwaarde is het organiseren van een toekomstbestendige uitvoeringspraktijk. Daarvoor is steun vanuit wettelijke kaders soms ook nodig. Ik wil mij – samen met gemeenten – tot doel stellen om de contouren van eventuele wet- en regelgeving die nodig is voor bovenstaande bouwstenen uiterlijk aan het einde van deze kabinetsperiode gereed te hebben. De komende periode ga ik uitgebreid met gemeenten en de VNG in gesprek om deze kaders nader vorm te geven. Uiteraard met oog voor een goede uitvoerbaarheid voor gemeenten en andere (uitvoerende) partijen.

Tot slot

Om ondersteuning toegankelijk te houden voor iedereen die dat nodig heeft, is het organiseren van een toekomstbestendige Wmo 2015 van onverminderd, groot, belang. Ik ga daarom de komende periode samen met de gemeenten en veldpartijen aan de slag met het uitwerken van bovenstaande bouwstenen.

Dit doe ik in verschillende trajecten, met verschillende snelheden beginnend bij de randvoorwaarden voor een werkend stelsel. Voor het einde van dit jaar zal ik de voortgang hiervan delen met uw Kamer.

De Minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport,
W.R.C. Sterk

1. Sterke sociale basis en zorgzame buurten

1.1 Welzijnswerk en zorgzame buurten

Door gemeenten, maatschappelijke partners en inwoners wordt gewerkt aan een stevige sociale basis. Om de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn te ondersteunen is een basisinfrastructuur in wijken en buurten nog crucialer geworden. Het versterken van basisvoorzieningen is daarom onderdeel van afspraak D6 van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord. Daarin is afgesproken dat er basisvoorzieningen in wijken en buurten op het gebied van gezondheid, ondersteuning, welzijn en zorg beschikbaar zijn. Voor het onderdeel inloopvoorzieningen sociaal en gezond (inclusief de daaraan verbonden inzet van professionals, ondersteuning van burgerinitiatieven en netwerksamenwerking) wordt door VNG, SWN, GGD-GHOR NL en VWS gewerkt aan een handreiking hierover. Naar verwachting wordt de handreiking voor de zomer opgeleverd. De beweging waaraan deze handreiking bijdraagt is de beweging naar meer vertrouwen op de lokale kracht. Centraal staan de draagkracht, draaglast en de zelf- en samenredzaamheid van dorpen, wijken of buurten. In de handreiking wordt uitgewerkt dat gemeenten en maatschappelijke partners, waaronder sociaal werk, als gelijkwaardige partners bijdragen aan deze beweging.

Ook verstrekt het Ministerie van VWS een projectsubsidie aan Sociaal Werk Nederland (SWN) met als doel om het sociaal werk te versterken. Eén van de pijlers hiervan is het ontwikkelen van een minor opbouwwerk. Opbouwwerkers zijn professionals die de leefbaarheid in wijken en buurten kunnen helpen verbeteren. Zij kunnen bijdragen aan het vergroten van de sociale cohesie binnen buurten. Hiermee is erkend dat beroepskrachten in het sociaal werk, de publieke gezondheid en de zorg nodig zijn om de beweging naar zorgzame buurten te stutten en te steunen. Daarmee geef ik uitvoering aan de motie van het lid Van Brenk, waarin wordt opgeroepen om te erkennen dat welzijnswerk van onschatbare waarde is om zorgzame buurten tot stand te brengen (Kamerstuk 36 800 XVI, nr. 153). En stel voor de motie als afgedaan te beschouwen.

1.2 Aanpak Eén tegen eenzaamheid

In 2026 wordt verder gebouwd aan de aanpak Eén tegen eenzaamheid. Het kabinet wil een samenhangende aanpak van sociale problematiek om de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn te versterken met zorgzame buurten en wijken en gemeenschapsvorming. Een samenleving waarin het voorkomen van ziekte en eenzaamheid voorop staat. Daarom zetten we verder in op drie doelstellingen: meer Nederlanders die naar elkaar omzien en in actie komen als zij zichzelf eenzaam voelen of eenzaamheid bij een ander herkennen; een duurzame brede maatschappelijke beweging in alle sectoren; en betere toepassing van kennis over eenzaamheid in beleid en praktijk.

In september zal de publiekscampagne met de boodschap «Een klein gebaar kan het verschil maken» zichtbaar zijn op tv, radio en sociale media. Ook is extra aandacht tijdens de jaarlijkse Week tegen Eenzaamheid (24 tot en met 30 september 2026) voor het meer bespreekbaar maken van eenzaamheid en het faciliteren van (beteke-nisvol) contact. De actieweek start met een netwerkconferentie op 23 september voor iedereen die in beleid of praktijk met eenzaamheid te maken heeft.

De Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid ontwikkelt zich dit jaar verder tot een nog sterker netwerk van landelijke bedrijven, maatschappelijk initiatieven en andere landelijke organisaties. Er wordt in vier werkgroepen van de Nationale Coalitie partners samengewerkt aan praktische resultaten voor werkgeverschap, sociale gezondheid, het bereiken van de doelgroep en communicatie, conform het advies van de Wetenschappelijke Adviescommissie¹.

In regionale lerende netwerken wordt door gemeenten en hun lokale partners, uitgewisseld over de integrale aanpak van eenzaamheid en thema's als het bereiken van sterk vereenzaamde inwoners of gerichte aanpakken voor specifieke doelgroepen. Movisie biedt gemeenten dit jaar ter ondersteuning verschillende masterclasses, kennisclips en er is een Wegwijzer² gelanceerd voor beleidsmedewerkers die nieuw zijn op het thema. De online masterclasses worden goed gewaardeerd met rond de honderd deelnemers per keer, de wegwijzer is ruim duizend keer bezocht. Daarnaast biedt Movisie leer-en begeleidingstrajecten voor eenzaamheidsaanpakken, gericht op kwaliteitsverbetering en eventuele opname in de databank Erkende Sociale Interventies.

1.3 Voortgang regeldruk bij vrijwilligersorganisaties en filantropische instellingen

Op 28 november 2024 hebben mijn ambtsvoorganger, de voormalige Staatssecretaris van Langdurige en Maatschappelijke Zorg en de ambtsvoorganger van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, de voormalige Staatssecretaris Rechtsbescherming een aanpak naar de Tweede Kamer verzonden met als doel om de regeldruk bij vrijwilligersorganisaties en filantropische instellingen te verminderen.³ Daarnaast is er met dezelfde ambtsvoorganger afgesproken dat de sportverenigingen aansluiten bij deze aanpak. Via deze brief informeer ik uw Kamer over de voortgang van deze aanpak. Hiermee doe ik de toezegging om te komen met een voortgangsbrief af.⁴

In de aanpak is toegezegd de tien wettelijke verplichtingen die de meeste regeldruk veroorzaken te verminderen. In dat kader heeft Andersson Elffers Felix (AEF) in opdracht van het Ministerie van VWS een brede samenwerkingsstructuur opgezet gericht op het uitwerken van oplossingsrichtingen per wettelijke verplichting met als doel de regeldruk te verminderen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de toezegging om een samenwerkingsstructuur uit te werken voor het onderzoeken van de tien wettelijke verplichtingen die de meeste regeldruk veroorzaken en deze in de tweede helft van 2026 gereed te hebben. Hierbij worden er geen wettelijke verplichtingen geschrapt, maar binnen de wettelijke kaders onderzocht hoe de regeldruk van deze wettelijke verplichtingen verminderd kunnen worden. AEF heeft voor iedere verplichting een online werksessie georganiseerd, waaraan onder meer vrijwilligers, beleidsmedewerkers van gemeenten en de Rijksoverheid, bestuurders van vrijwilligersorganisaties en fondsen hebben deelgenomen. Op basis van deze sessies werd onder andere duidelijk dat de ervaren regeldruk vaak ontstaat door stapeling van wettelijke verplichtingen, niet iedere verplichting even zwaar bijdraagt aan ervaren regeldruk en dat er al veel regeldruktrajecten lopen. Er wordt momenteel op basis van onder andere deze bevindingen een plan van aanpak uitgewerkt. Het plan van aanpak zal in het tweede kwartaal van 2027 gereed zijn. In deze tien wettelijke

¹ Advies Wetenschappelijke adviescommissie Eenzaamheidsbeleid | Brief | Rijksoverheid.nl

² Wegwijzer: aanpak eenzaamheid | Movisie

³ Kamerstukken II 24/25, 29 515, nr. 494

⁴ TZ202602-052

verplichtingen is de AVG opgenomen. Hiermee wordt de motie van het lid Inge van Dijk (CDA), waar onder andere in staat dat de AVG opgenomen dient te worden in de aanpak, ter hand genomen.⁵

Het organiseren van (route) evenementen in de buitenruimte staat onder druk door toenemende regeldruk. In de Kamerbrief van 18 juni 2025 (Kamerstuk 30 234, nr. 408) is uw Kamer geïnformeerd dat NOC*NSF en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) werken aan een handelingskader met als doel om regeldruk te verminderen. Daarnaast werkt NOC*NSF samen met sportbonden aan een platform waar kennis, voorbeelden en samenwerkingsafspraken omtrent buitensport worden gebundeld. Dit platform wordt deze zomer gelanceerd. Op dit platform komt ook een vergunningentool die organisatoren kan helpen met welke vergunningsaanvragen nodig zijn en hoe deze zijn aan te vragen. Dit zijn de eerste concrete voorstellen om regeldruk te verminderen waarmee ik de motie van de leden Inge van Dijk (CDA), Mohandis (PRO) en Van Nispen (SP) afdoe.⁶

Daarnaast ontvangt Vereniging VrijwilligerswerkNL een subsidie vanuit het Ministerie van VWS om gericht vrijwilligersorganisaties te ondersteunen. Er is met deze subsidie een adviseur aangesteld die leercirkels opricht voor gemeenten om lokale wet- en regelgeving te vereenvoudigen. Daarnaast wordt er momenteel een netwerk bij vrijwilligerscentrales, gemeenten, vrijwilligersorganisaties en adviesorganisaties opgericht die pro bono lokaal organisaties ondersteunen bij wet- en regelgeving. Dit netwerk wordt momenteel in provincie Overijssel opgericht. Hiermee wordt opvolging gegeven aan de toezegging om adviseurs voor regeldruk in te zetten ter ondersteuning bij vraagstukken rondom wettelijke verplichtingen.

Tevens ontvangt Erasmus Universiteit Rotterdam een subsidie vanuit het Ministerie van VWS om een kosteloos trainingsprogramma te ontwikkelen en te starten. Dit kosteloze trainingsprogramma richt zich op de professionalisering van de beroepsgroep managers en coördinatoren van het vrijwilligerswerk. Deze professionalisering kan bijdragen aan een toename van kennis en ondersteuning bij wettelijke verplichtingen.

Tot slot komt elk kwartaal een klankbordgroep bijeen om de voortgang van de aanpak te monitoren en waar nodig bij te sturen. VNG is onderdeel van deze klankbordgroep. Daarnaast blijf ik via periodieke overleggen met de vier grote gemeenten in gesprek, met als doel de lokale regelgeving verder te vereenvoudigen. Hiermee is invulling gegeven aan de toezegging om met de VNG en individuele gemeenten over dit onderwerp in gesprek te blijven. Tevens geven de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en ik hiermee invulling aan de toezegging om te bezien op welke wijze de voortgang van de uit deze aanpak voortvloeiende maatregelen kan worden gemonitord.

1.4 Mantelzorg

Bij de Regeling van Werkzaamheden van 27 mei 2026 heeft lid Vliegthart (PRO)⁷ het kabinet verzocht te reageren op de nieuwe cijfers van het SCP over het stijgende aantal mantelzorgers en de toenemende overbelasting. In het rapport «Mantelzorg in beweging»⁸ laat het SCP zien hoe kerncijfers en trends rond mantelzorg zich ontwikkelen over de

⁵ Kamerstukken II 25/26, 36 800 XVI, nr. 66

⁶ Kamerstukken II 24/25, 30 234, nr. 416

⁷ 2026Z11080

⁸ www.scp.nl/publicaties-scp/2026/05/mantelzorg-in-beweging.-kerncijfers-en-trends-2014-2024

periode 2014 tot 2024. De inzichten over onder meer het aantal mantelzorgers, het soort hulp dat zij aan hun naaste bieden en de ervaren belasting hierbij, vormen, samen met het SER-advies Mantelzorg en werk, een belangrijke basis voor het brede mantelzorgplan waar het kabinet aan werkt (motie Struijs c.s.⁹). Ik verwacht de Kamer na het zomerreces over het brede mantelzorgplan te kunnen informeren.

2. Samenwerking en toegang

2.1 Cliëntondersteuning

Aanleiding

Al geruime tijd wordt op verschillende manieren gewerkt aan het verbeteren van de uitvoeringspraktijk van onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO). Dit betreft zowel de cliëntondersteuning vanuit de Wmo als vanuit de Wlz. Reden hiervoor is dat zowel de client als de professional al langere tijd knelpunten ervaren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de bekendheid en herkenbaarheid van cliëntondersteuning die achterblijft, de inzet van de OCO bij de overgang van de Wmo2015/Jeugdwet (en Zvw) naar de Wlz en verschillen in kwaliteit en (ervaren) onafhankelijkheid van de cliëntondersteuner. Ondanks de inspanningen van diverse betrokken partijen, blijken deze knelpunten hardnekkig. Om deze reden heeft een van mijn voorgangers in de vorige Wmo-brief¹⁰ aangekondigd de mogelijkheid van landelijke (kwaliteits-)eisen te gaan verkennen en is later de maatregel «verkennen van domeinoverstijgende cliëntondersteuning» in de Werkagenda VN-verdrag Handicap¹¹ opgenomen. In dat kader zijn in het afgelopen jaar twee onderzoeken naar onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO) uitgevoerd: Verkenning domeinoverstijgende cliëntondersteuning en Maatschappelijke Kosten- en Batenanalyse cliëntondersteuning (MKBA). Deze onderzoeken stuur ik de Kamer met deze brief toe. Naast deze onderzoeken heeft er ook een evaluatie van de Gespecialiseerde Cliëntondersteuning (GCO) plaatsgevonden¹² en heeft Toezicht Sociaal Domein het afgelopen jaar onderzocht of het huidige aanbod van Wmo-cliëntondersteuning zich richt op alle leefgebieden van inwoners, zoals in de Wmo2015 omschreven.

Verkenning domeinoverstijgende cliëntondersteuning

Het doel van deze verkenning was om te onderzoeken welke varianten er mogelijk zijn voor de toekomstige organisatie van cliëntondersteuning die bijdragen aan vermindering van de huidige knelpunten en een domeinoverstijgende/integrale blik ondersteunen. Bij de totstandkoming van deze opdracht en gedurende het onderzoek zijn verschillende relevante stakeholders betrokken geweest. VNG en ZN maakten onderdeel uit van de begeleidingscommissie. Het onderzoek bevat drie onderdelen:

1. Een analyse van de ervaren knelpunten met betrekking tot OCO

Naast de hierboven genoemde knelpunten, zijn ook verschillende andere knelpunten onderzocht. Een belangrijk knelpunt is de constatering dat er geen eenduidig beeld is van wat OCO nu «in de kern» is en moet doen. Dit knelpunt heeft mogelijk ook invloed op andere genoemde knelpunten en de beoordeling van die punten. De betrokken partijen kijken namelijk, afhankelijk van hun positie en rol, anders naar de onderzochte knelpunten.

⁹ Kamerstukken 2025/26, 36 848, nr. 96

¹⁰ Kamerstukken II, 2024/2025, 29 538, nr. 365

¹¹ Kamerstukken II, 2024/2025, 24 170, nr. 362

¹² Kamerstukken II, 2024/2025 24 170, nr. 398

2. De inhoudelijke invulling van OCO

In dit onderdeel is gekeken naar welke taken passend zijn bij de rol van de cliëntondersteuner vanuit de doelstelling in de huidige wettelijke kaders (Wmo2015 en Wlz) en hoe deze taken zich verhouden tot taken van andere professionals. Vanuit de wetten zijn, bij de decentralisaties in 2015, de taken voor cliëntondersteuners beperkt vastgelegd. In het onderzoek wordt aanbevolen om deze taken expliciet vast te leggen. Hierbij is echter wel een spanning tussen enerzijds het scheppen van landelijk heldere kaders en anderzijds de beleidsruimte van gemeenten en in minder mate zorgkantoren.

3. Een verkenning naar de toekomstige positionering van OCO

Er zijn vier varianten uitgewerkt voor de toekomstige invulling van cliëntondersteuning. Er is gekeken naar twee varianten die een beperkte stelselwijziging vragen en waar aanvullende maatregelen binnen het huidige stelsel kunnen bijdragen aan verminderen van de knelpunten en verbetering van meer domeinoverstijgend kunnen werken. Daarnaast zijn er twee varianten uitgewerkt waarbij de Wmo-OCO, Wlz-OCO en GCO in één (wettelijk) kader zijn gevoegd, waarbij de inkoop in de ene variant landelijk geregeld wordt en in de andere variant via gemeenten.

Alle varianten kennen verschillende voor- en nadelen en worden door de stakeholders verschillend gewaardeerd, waardoor er op basis van het onderzoek geen variant duidelijk boven de andere varianten uitsteekt.

De onderzoekers adviseren in opvolging van dit rapport te starten met het expliciteren van de verschillende inhoudelijke visies op cliëntondersteuning en vanuit daar te komen tot een gezamenlijk beeld wat betreft de definitieve scenariokeuze.

Maatschappelijke kosten- en batenanalyse

Er is onderzoek gedaan naar de kosten en de baten (zowel kwantitatief als kwalitatief) van OCO vanuit de Wmo 2015 en de Wlz. Het rapport laat zien dat de functie van cliëntondersteuner een belangrijke maatschappelijke meerwaarde heeft en naar verwachting een macro kostendekkende investering is. OCO vervult een cruciale brugfunctie tussen inwoner en systeem. Zo draagt OCO onder meer bij aan meer regie door cliënten, aan passende ondersteuning, ontlasting van mantelzorgers en het voorkomen van escalatie van problemen. De meerwaarde is het grootst voor mensen met complexe of vastgelopen ondersteuningsvragen, maar ook bij enkelvoudige vragen vervult OCO een belangrijke preventieve functie. Daarnaast blijkt dat voldoende uitvoeringsruimte en professionele onafhankelijkheid van cliëntondersteuners samenhangen met grotere maatschappelijke effecten. Het onderzoek wijst tevens op het belang van een

heldere positionering en grotere bekendheid van OCO. De onderzoekers doen aanbevelingen om de effectiviteit, onafhankelijkheid en zichtbaarheid van OCO verder te versterken.

Deze inzichten bieden de mogelijkheid om in de toekomst de baten van de huidige organisatie van OCO te behouden en verder te versterken.

Evaluatie GCO

Uit evaluatie blijkt de GCO van duidelijke meerwaarde voor zowel cliënten en naasten die GCO ontvangen als voor de cliëntondersteuners die GCO bieden. Daarnaast is een inschatting gemaakt van de toekomstige omvang van GCO en de bijbehorende kosten hiervan.

Vanwege de meerwaarde van GCO is het van belang om deze voor de toekomst te behouden, zodat het mogelijk blijft om daar waar de situatie erom vraagt deze extra ondersteuning te kunnen bieden. Vanuit schaarste in middelen en personeel is het echter niet haalbaar om de voorwaarden van GCO de norm te maken voor alle vormen van cliëntondersteuning in ons land, zonder afbakening. Om die reden is mijn streven om OCO te behouden als brede basisvoorziening die beschikbaar is voor iedereen en samen met het veld te komen tot een uitwerking van de voorwaarden waaronder extra ondersteuning (qua expertise of uren), zoals de GCO, kan worden ingezet.

Gespecialiseerde cliëntondersteuning (GCO) wordt ingezet in geval van ernstige beperkingen en langdurige, complexe problematiek, die zich voordoet op meerdere levensdomeinen. GCO is er voor vijf specifieke doelgroepen. Alliantiepartij Metgezel voert GCO uit middels een subsidie vanuit VWS.

Rapport Toezicht Sociaal Domein naar cliëntondersteuning

In februari jl. heeft Toezicht Sociaal Domein (TSD) een rapport gepubliceerd naar de beschikbaarheid van levensbrede cliëntondersteuning vanuit de Wmo 2015 in de praktijk. TSD concludeert dat cliëntondersteuning in de praktijk onvoldoende voldoet aan de manier waarop dit bedoeld is in de Wmo op het gebied van toegankelijkheid voor inwoners, onafhankelijkheid van de cliëntondersteuner en integrale en levensbrede ondersteuning. Deze conclusies overlappen deels met de knelpunten die in de verkenning naar domeinoverstijgende cliëntondersteuning zijn onderzocht. Daarnaast biedt dit rapport een aanvulling doordat er specifiek gefocust is op de levensbreedheid van de ondersteuning, hoe gemeenten de kwaliteit van cliëntondersteuning monitoren en doordat de dagelijkse praktijk in vier gemeenten is bekeken. In het rapport worden verschillende aanbevelingen gedaan aan gemeenten, aanbieders en mijn ministerie. De aanbevelingen aan mijn ministerie neem ik mee in het vervolgproces op de onderzoeken waarover ik u hierna zal informeren.

Vervolgproces

Voor het vervolg op al deze onderzoeken en aanbevelingen is het van belang om onafhankelijke cliëntondersteuning vanuit de Wmo 2015, Wlz en de gespecialiseerde cliëntondersteuning in samenhang met elkaar te bekijken.

De onderzoeken laten zien dat verbetering van cliëntondersteuning niet primair vraagt om een onmiddellijke stelselwijziging, maar allereerst om meer eenduidigheid over de rol, kwaliteit en organisatie van cliëntondersteuning. Daarbij moeten onafhankelijkheid, levensbrede ondersteuning en betere herkenbaarheid voor inwoners centraal staan. Ik zet daarom eerst in op het ontwikkelen van een landelijk kwaliteitskader voor cliëntondersteuning, waarin taken explicieter worden vastgelegd. Dat kader moet duidelijk maken wat inwoners, ongeacht domein of woonplaats, minimaal van cliëntondersteuning mogen verwachten. Deze inzet sluit ook aan bij de aanbevelingen van TSD en de verkenning naar domeinoverstijgende cliëntondersteuning om de eisen aan de inzet en

kwaliteit van en voor de cliëntondersteuning te definiëren. Daarbij staan onafhankelijkheid, levensbrede ondersteuning, deskundigheid en vindbaarheid centraal. Daarnaast biedt dit kader ook de mogelijkheid om een opschalingsmodel uit te werken, waar verschillende betrokken veldpartijen voor pleiten.

Het ontwikkelen van het kader zie ik dan ook als belangrijkste eerste stap en is een voorwaarde om uiteindelijk tot een definitieve scenariokeuze te komen. Ook uitvoeringsvraagstukken en financiële gevolgen moeten daarbij duidelijk worden. Hierbij zie ik een belangrijke rol weggelegd voor relevante partijen, zoals de leden van de werkgroep van de Toekomst-agenda (waaronder VNG en ZN) en enkele aanbieders van clientondersteuning.

Aanvullend op dit traject verwacht ik in het najaar het adviesrapport van Dakloosheid Voorbij! naar verbreding van de onafhankelijke clientondersteuning binnen de Wmo voor dakloze mensen. Hierover informeer ik u voor het einde van het jaar. Begin 2027 informeer ik de Kamer over de stand van zaken m.b.t. OCO en het landelijk kwaliteitskader.

2.2 Passende beschikkingsduur

In opdracht van VWS en VNG voert Significant Public een verdiepend onderzoek uit naar passend beschikken in de Wmo 2015, dat in juli 2026 wordt afgerond en gedeeld met de Kamer. Dit onderzoek is mede gestart na oproepen van de Kamer over dit onderwerp. In deze brief deel ik de tussenresultaten. Het onderzoek brengt in beeld wat gemeenten in hun (Wmo-)verordening hebben opgenomen over (het bepalen van) beschikkingsduur en organiseert leersessies met medewerkers van diverse gemeenten (consulenten, beleidsmedewerkers en juristen) om de uitvoeringspraktijk in beeld te brengen. In de leersessies komt naar voren dat alle gemeenten voor een beperkte periode beschikken wanneer dit passend is. Een deel van de gemeenten indiceert voor bepaalde Wmo-voorzieningen ook voor langere duur (meerdere jaren of onbepaalde tijd) als dat passend is. Gemeenten beschikken het vaakst voor langere duur voor huishoudelijke ondersteuning en hulpmiddelen en bij inwoners boven een bepaalde leeftijd. Een deel van de gemeenten beschikt vooral voor langere duur wanneer zij beoordelen dat er een stabiele situatie nodig is en daarmee ondersteuning voor een langere tijd.

Het rapport wordt begin juli 2026 opgeleverd, waarin naar verwachting ook belemmeringen en kansen voor de passende beschikkingsduur aan bod komen. Daarin is ook een voorstel opgenomen voor indicatoren waarmee periodiek landelijk in beeld gebracht kan worden waar gemeenten staan op het gebied van passend beschikken. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit het rapport bepaal ik samen met de VNG wat passende vervolgacties zijn om het afgeven van beschikkingen met een passende duur verder te stimuleren en het effect daarvan ook te kunnen volgen. Over de resultaten van het onderzoek en de bijbehorende vervolgacties informeer ik uw Kamer in de voorgangsbrief over de Werkagenda VN-verdrag Handicap die eind 2026 voorzien is.

2.3 AZWA

In het kader van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) werken partijen aan de versterking van de samenwerking op het snijvlak zorg-sociaal domein en de daarvoor benodigde versterking van de sociale basisinfrastructuur. Gemeenten ontvangen hier extra middelen voor. Over de laatste stand van zaken informeren we u nader in de kamerbrief

voortgang zorgakkoorden, waarvan het voornemen is om die voor de zomer naar uw Kamer te sturen.

3. Specialistische voorzieningen en maatschappelijke zorg

3.1 Dakloze gezinnen

In december heb ik u mijn eerste reactie gestuurd op het bericht dat gemeenten moeders dreigen hun kind af te pakken als ze aankloppen bij de daklozenopvang (Kamerstuk 29 325/ 29 538, nr. 192). Vervolgens heb ik het bericht en mijn reactie besproken met mijn bestuurlijke partners, in relatie tot het Nationaal Actieplan Dakloosheid. Alle partijen zijn het erover eens dat gemeenten niet mogen dreigen met een melding bij Veilig Thuis. Het niet hebben van passende huisvesting is op zichzelf géén reden om een melding te doen bij Veilig Thuis. De VNG heeft dit nogmaals onder de aandacht gebracht bij haar achterban. Tegelijkertijd ben ik samen met het Ministerie van BZK gesprekken gestart met de VNG en G4-gemeenten over de achterliggende problematiek, namelijk het gebrek aan voldoende passende huisvesting voor dakloze gezinnen en het tekort aan plekken in de gezinsopvang. Momenteel zijn we nog diverse oplossingsrichtingen aan het verkennen. Eind dit jaar zal ik u informeren over de uitkomsten van deze verkenning.

3.2 Wetsvoorstel woonplaatsbeginsel en beschermd wonen

Al geruime tijd is het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 in verband met de invoering van het woonplaatsbeginsel voor Beschermd Wonen¹³ in voorbereiding. De beoogde invoeringsdatum is inmiddels al een aantal keer uitgesteld. Dit wetsvoorstel beoogt een doordecentralisatie van Beschermd Wonen van centrumgemeenten naar individuele gemeenten. Het oorspronkelijke idee van doordecentralisatie stamt uit 2015 toen de commissie Dannenberg een advies uitbracht waarin de toekomst van Beschermd Wonen werd beschreven. Volgens Dannenberg zou elke individuele gemeente zich moeten inzetten voor mensen die niet zelfstandig kunnen wonen. Deze mensen hebben baat bij een beschermde plek in de eigen omgeving en zouden bij voorkeur door ambulante hulp een Beschermd Thuis moeten hebben. Mensen verplaatsen naar een Beschermd Wonen-voorziening op een centrale plek buiten de eigen gemeente zou daardoor minder vaak hoeven voor te komen. De huidige Beschermd Wonen voorzieningen zijn georganiseerd in grotere centrumgemeenten. In het wetsvoorstel wordt op basis van een woonplaatsbeginsel geregeld dat individuele gemeenten (en niet langer alleen de centrumgemeenten) verantwoordelijk worden voor een beschermde woonomgeving. Gemeenten zouden in de eigen bouwopgave rekening moeten houden met aandachtsgroepen waaronder de doelgroep Beschermd Wonen.

Ik heb in het Houdbaarheidsonderzoek een aantal ontwikkelrichtingen laten verkennen die mogelijk ook de toekomstige ontwikkeling van Beschermd Wonen kunnen raken. Zo is er in het Houdbaarheidsonderzoek een beleidsoptie opgenomen die verkent op welk niveau bepaalde voorzieningen doelmatig(er) ingekocht kunnen worden en waar verantwoordelijkheden voor specifieke voorzieningen explicieter belegd zouden kunnen worden. Het doel is om te komen tot meer congruentie in lokale en regionale indelingen en samenwerkingen. Deze en andere ontwikkelrichtingen laat ik in het kader van het Houdbaarheidsonderzoek de komende maanden verder uitwerken in overleg met de VNG. Het moet

¹³ Kamerstukken II 2022/23, 36 288, nrs. 1–2 (Zie: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?qry=wetsvoorstel%3A36288&cfg=wetsvoorsteldetails>)

leiden tot een concrete aanpak voor een toekomstbestendige Wmo. Op een later moment wil ik dit graag integraal kunnen voorleggen aan uw Kamer.

Omdat bovenstaande mogelijk ook de inhoud van het wetsvoorstel zou kunnen raken, kies ik ervoor om de komende maanden met de gemeenten in gesprek te gaan om te komen tot een integraal ontwikkelperspectief waarin zowel het Houdbaarheidsonderzoek als het huidige wetsvoorstel wordt betrokken. De doelen die achter de doordecentralisatie van Beschermd Wonen liggen, blijven onverminderd relevant. Ik wil daarom na de zomer de Kamer verder informeren over de uitkomsten van de gesprekken met de gemeenten op dit onderdeel. Mijn verwachting is dat gemeenten graag duidelijkheid willen hoe nu verder en dat het zal lukken om concrete afspraken te maken.

3.3 Afronden verbeteragenda doelgroepenvervoer

Zoals toegezegd in mijn brief van 20 mei 2025¹⁴ informeer ik uw Kamer, mede namens de Staatssecretaris van Onderwijs en Participatie (OCW), de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en in afstemming met de VNG, over de afronding van de verbeteragenda doelgroepenvervoer.

De departementen en de VNG hebben de afgelopen jaren samen met de ondernemersorganisatie Koninklijk Nederlands Vervoer en Aanbestedingsinstituut Mobiliteit (KNV en AIM), de vereniging van opdrachtgevers in het doelgroepenvervoer VDVN (gemeenten) en het samenwerkingsverband van decentrale ov-autoriteiten DOVA/CROW gewerkt aan deze gezamenlijke agenda. In eerdere brieven zijn afgeronde acties vanuit de verbeteragenda reeds toegelicht¹⁵. Ook in het afgelopen jaar is er voortgang geboekt op acties. Graag noem ik u nog een tweetal acties die het afgelopen jaar zijn opgepakt. Zo deelt de VDVN in opdracht van het Ministerie van VWS kennis en informatie met gemeenten om de kwaliteit van aanbestedingen en contractmanagement te verhogen en samenwerking en kennisdeling tussen gemeenten te bevorderen. Daarnaast heeft het CROW opdracht gekregen om het Woordenboek Reizigerskenmerken te actualiseren. Door gebruik te maken van de codes uit het woordenboek wordt op een eenduidige wijze vastgelegd wat de reiziger nodig heeft om een (keten)reis te maken. Het woordenboek maakt benchmarking eenvoudiger en door eenduidiger informatie van een opdrachtgever kan ook beter een goede offerte worden gemaakt.

De maatregelen van de verbeteragenda doelgroepenvervoer waren ook gericht op het verbeteren van het leerlingenvervoer. De knelpunten in het leerlingenvervoer zijn echter complex. Daarom werkt de Staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie samen met onder anderen de VNG, LBVSO, Ouders en Onderwijs en de sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs aan een werkagenda leerlingenvervoer. Deze werkagenda richt zich op wat vanuit het onderwijsdomein kan worden gedaan om leerlingenvervoer te verbeteren, in aanvulling op de resultaten uit de Verbeteragenda doelgroepenvervoer (onder regie van VWS). Elk van de betrokken partijen zal een deel van de acties op zich nemen en de komende maanden wordt de werkagenda leerlingenvervoer verder uitgewerkt. De Staatssecretaris van Onderwijs en Participatie informeert uw Kamer hierover voor het herfstreces van 2026.

¹⁴ Kamerstukken II 2024/2025, 31 521, nr. 141

¹⁵ Kamerstukken II 2023/2024, 31 521, nr. 138

De recente verkenning naar publieke mobiliteit¹⁶ laat zien dat integratie van openbaar vervoer en doelgroepenvervoer provincies en gemeenten op termijn goede mogelijkheden kan bieden om een effectiever, toegankelijker en inclusiever vervoerssysteem voor de reizigers te realiseren. Het kabinet ziet in de resultaten voldoende aanknopingspunten om dit onderwerp verder uit te werken, daarom is begin dit jaar een verbredingsfase gestart en zal eind 2026 een kabinetsstandpunt worden geformuleerd.

Sommige knelpunten vanuit de verbeteragenda vragen meer structurelere oplossingen die passen bij vraagstukken die ook in het kader van publieke mobiliteit worden meegenomen. Het gaat dan om vraagstukken zoals mobiliteitsvisie, mobiliteitsloket, indicatiestellingstraject, en data-analyses. Deze onderwerpen worden meegenomen in de verdere uitwerking van het kabinetsstandpunt op publieke mobiliteit.

4. Stelsel en randvoorwaarden

4.1 Wmo-toezicht

Ontwikkeling van het Wmo-toezicht

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) heeft de afgelopen jaren geconstateerd dat het Wmo-toezicht zich over het algemeen divers en onvoldoende heeft ontwikkeld. Waar sommige gemeenten het toezicht stevig hebben verankerd in de gemeentelijke organisatie, hebben andere gemeenten uitsluitend een toezichthouder voor calamiteiten aangesteld. Deze diversiteit zorgt voor kwaliteitsverschillen in het Wmo-toezicht, terwijl juist de kwaliteit van de zorg van kwetsbare burgers belangrijk is.

Naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen in de rapportages van de IGJ, heeft het Ministerie van VWS aan Significant Public opdracht gegeven onderzoek te doen naar de mogelijkheden om het toezicht structureel te verbeteren.¹⁷ De aanbevelingen van Significant Public zijn geland in een beleidskader¹⁸, welke mijn ambtsvoorganger op 8 mei 2023 naar uw Kamer heeft gestuurd¹⁹. De verbetermaatregelen uit dit beleidskader sluiten aan op de (jaarlijkse) aanbevelingen van de IGJ en het onderzoek van Significant en zijn

enerzijds geland in een stimuleringsprogramma en anderzijds in een wijziging van de Wmo 2015. Het stimuleringsprogramma wordt momenteel ontwikkeld en (door de VNG) onder gemeenten geïmplementeerd en bestaat onder andere uit een keuzehulp organisatie- en inrichting van het Wmo-toezicht, handreiking handhavingsbeleid, functieprofiel toezichthouder en kennissessies met toezichthouders. De voorgenomen wetwijziging Wmo-toezicht wordt momenteel ambtelijk voorbereid en beoogt de onafhankelijke positie van de toezichthouder, de organisatie van het Wmo-toezicht in de gemeentelijke context en de transparantie van het Wmo-toezicht in de wet te verankeren.

Ambtelijke verkenning vergunningplicht in de Wmo 2015

De aanpak van fraude met gemeenschappelijke middelen die bedoeld zijn voor de meest kwetsbare in de samenleving staat hoog op mijn lijst.

¹⁶ Kamerstukken II 2025/2026 23 645, nr. 877

¹⁷ Kamerstukken II 2021/22, 29 538, nr. 331.

¹⁸ Beleidskader Wmo-toezicht - kwaliteitstoezicht | Rijksoverheid.nl

¹⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 29 538, nr. 350.

Het kabinet zet daarom in op een vergunningplicht voor aanbieders van maatschappelijke ondersteuning. Hierbij is het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de voorwaarden van de Wtza-vergunning waarbij rekening wordt gehouden met de omvang en diversiteit van de aanbieders die ondersteuning op de grond van de Wmo 2015 bieden. Zo wordt onder andere nader uitgewerkt voor welke aanbieders van ondersteuning uit de Wmo 2015 de vergunningplicht zal gelden en welke eisen aan een vergunningplicht gekoppeld worden. Dit wetgevingstraject zal samenlopen met de trajecten voor invoering van een vergunningplicht voor de Jeugdwet en de uitbreiding van de doelgroep en de verdieping van de voorwaarden voor de Wtza-vergunning. De verwachting is dat dit wetsvoorstel in 2028 kan worden aangeboden aan uw Kamer.

4.2 Het verlichten van administratieve lasten door meer eenheid van taal

Zoals aangegeven in de hoofdlijnenbrief 2024 heb ik de afgelopen jaren ingezet op de «doorontwikkeling van een uniform berichtenverkeer» met uniformering, harmonisatie en standaardisatie als fundamentele basis om de samenwerking tussen professionals te faciliteren en aan de groter wordende informatiebehoefte te voorzien. Onder de noemer «eenheid van taal en techniek» zijn de eerste belangrijke stappen genomen om 1) het aantal productcodes in de Wmo 2015 terug te dringen, 2) inzichtelijk te maken welke informatiebehoefte er is om (domein overstijgende) samenwerking beter mogelijk te maken en 3) wat ervoor nodig is om de informatievoorziening in de Wmo 2015 te laten aansluiten op andere domeinen.

Inkoop en Aanbesteden

Momenteel wordt door het Ketenbureau i-Sociaal Domein samen met aanbieders en gemeenten de laatste hand gelegd aan landelijke contractstandaarden voor de hulpmiddelen in de Wmo 2015. Het Ketenbureau i-Sociaal Domein streeft ernaar de algemene ledenvergadering van de VNG in het najaar 2026 een te laten besluiten of de standaard voor de hulpmiddelen ook bindend wordt voor alle gemeenten. Hierna vindt nog een verkenning plaats naar de ontwikkelingen van landelijke contractstandaarden voor vervoer. Een en ander is een aanvulling op de reeds bestaande contractstandaarden voor de Wmo 2015 en Jeugdhulp ten aanzien van diensten. Dit betekent dat – zodra de contractstandaarden hulpmiddelen door de algemene ledenvergadering van de VNG zijn vastgesteld – bijna alle gemeentelijke ondersteuning in het kader van de Wmo 2015 en Jeugdwet inmiddels met gestandaardiseerde contracten kan worden ingekocht.

Standaardisatie en Gegevensuitwisseling

Op het gebied van «Eenheid van Taal» zijn twee verkenningen – één voor hulpmiddelen en één voor diensten – uitgevoerd en opgeleverd in 2026²⁰. Voor hulpmiddelen betreft dit de verkenning productcodestructuur Wmo-hulpmiddelen- advies over herijking van de landelijke productcode-lijst. Voor diensten betreft dit een landelijke verkenning van de standaardisatie van de productstructuur binnen de Wmo 2015 (Verkenning van reikwijdte en uitwerkingsrichtingen). Deze verkenningen geven adviezen om te komen tot een structuur op basis van Eenheid van Taal. In de volgende fase worden partijen betrokken om het vervolg samen vorm te geven, zoals het nader uitwerken van een eenduidige structuur. Hiervoor is een aantal hoofddoelen opgesteld:

²⁰ Toegevoegd als bijlagen; Productstructuur &vd Laar 2026/ Productcodes Significant 2026

- De huidige producten moeten ontleed worden uit overeenkomsten tussen gemeenten aan uniforme elementen (bouwblokken) van voorzieningen die dusdanig van elkaar differentiëren dat deze kunnen worden onderscheiden.
- Aan de hand van de gevonden bouwblokken wordt een nieuwe logische productstructuur opgebouwd op categorie-, subcategorie- en productniveau.
- De nieuw ontworpen structuur moet de praktijk van inkoop- en contractmanagement van gemeenten vereenvoudigen en ondersteunen met herkenbare productcategorieën en productomschrijvingen.
- De nieuwe structuur moet zodanig worden ingericht dat het de beleidsruimte van de gemeenten niet beperkt en ruimte blijft bieden voor innovaties en toekomstige doorontwikkelingen in de hulp en ondersteuning.

Met betrekking tot de informatiebehoefte «huishoudelijke hulp» en samenwerking tussen «huisarts en gemeente» zijn twee verkenningen gepubliceerd en met de Kamerbrief over voortgang agenda databeschikbaarheid in de zorg²¹ aan de Kamer aangeboden. Momenteel wordt hier vanuit het IZA en AZWA verder invulling aangegeven onder de noemer «datastandaardisatie», waarin enerzijds wordt gekeken vanuit primair perspectief waarin de informatiebehoefte in de samenwerking centraal staat, en anderzijds vanuit secundair perspectief (monitoring, inzicht).

Vanuit verschillende akkoorden, ontwikkelingen en de Nationale Visie en Strategie voor het gezondheidsinformatiestelsel (NVS) wordt het belang van aansluiting van het sociaal domein (hier specifiek de Wmo 2015) op gegevensuitwisseling steeds meer benadrukt. Daarom zijn de afgelopen jaren verschillende stappen ondernomen om te kijken wat er nodig is om de informatievoorziening in de Wmo 2015 te laten aansluiten op andere domeinen. Het Zorginstituut heeft daarom in opdracht van VWS een uitvoeringstoets gedaan om te bezien wat er nodig is om het huidige berichtenverkeer van het sociaal domein aan te laten sluiten op het gezondheidsinformatiestel. Deze uitvoeringstoets behelst een voorstel om het actieprogramma iWlz te verbreden naar de Wmo 2015 en Jeugdwet om zo een domeinoverstijgend netwerkmodel te realiseren. Daarnaast is in opdracht van het Zorginstituut een Maatschappelijke Kosten Baten-Analyse²² uitgevoerd voor deze verbreding en (door)ontwikkeling van het huidige berichtenverkeer. Hieruit blijkt dat de baten (op termijn) groter zijn als de infrastructuur wordt ingericht als een netwerkmodel in plaats van het huidige estafette-model verder (door) te ontwikkelen. De kosten van beide trajecten lijken niet veel uiteen te lopen, op basis van deze eerste analyse. Er is echter ook nader onderzoek nodig om een zorgvuldige afweging te kunnen maken of en wanneer de ontwikkeling van een domeinoverstijgend netwerkmodel in het sociaal domein gerealiseerd kan worden.

Vervolg op bovenstaande inzet

Het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015²³ biedt diverse aanknopingspunten om de komende jaren vervolg te geven aan bovenstaande ontwikkelingen en het verminderen van disfunctionele diversiteit in de (techniek) van de uitvoeringspraktijk. Eén van de aanbevelingen die naadloos aansluit op bovenstaande ontwikkelingen is bijvoorbeeld beschreven in beleidsoptie 19: «Eenheid van taal en techniek» van het

²¹ Kamerbrief over voortgang agenda databeschikbaarheid in de zorg | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

²² MKBA vernieuwing berichtenverkeer sociaal domein KPMG 2026

²³ Eindrapportage Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 (Kamerbrief over eindrapportage houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl)

Houdbaarheidsonderzoek. Deze beleidsoptie verkent de mogelijkheden om eenduidig gebruik van het berichtenverkeer te verankeren in wetgeving. Het betreft namelijk een dusdanige randvoorwaarde om het stelsel inzichtelijk te maken en daarmee gezamenlijke sturing te realiseren. De komende periode zal ik dan ook verder inzetten op standaardiseren en harmoniseren, een hogere datakwaliteit van (digitale) gegevens in de Wmo 2015 met een verbeterde interbestuurlijke samenwerking. Hierbij wordt ook verkend of het wenselijk is dat elementen hiervan wettelijk verankerd worden in de Wmo 2015 (inclusief handhaving en passende governance). De eerste stap daarbij is verkenning met de VNG naar de verplichting van de nu vrijwillige uitvraag voor het gebruik van maatwerkvoorzieningen in de Wmo en deze uit te breiden naar het gebruik van de toegang tot de Wmo.